

Igor Zhoř

Inovace v předmětu výtvarná
výchova

výtvarný pedagog a teoretik umění

<http://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2016/06/VV-c3-4-r2015rs.pdf>

ŽIVOTOPIS

- Do výtvarného života vstoupil Igor Zhoř v roce 1958 jako zakladatel skupiny **Profil 58**, v níž spolupracoval s Daliborem Chatrným, Jiřím Hadlačem nebo Miroslavem Netíkem. Působil v ní jako teoretik skupiny, psal úvodní katalogové texty, organizoval výstavy.
- Pro neprofesionální výtvarníky vedl "**školu výtvarného myšlení**" s multimedialními a akčními prvky – zaměřoval se na zprostředkování a přiblížení soudobého umění veřejnosti.

- Vytvořil projekt „**školy vidění**“, který měl být tvořen třemi didaktickými výstavami zaměřenými na kresbu, barvu a kompozici.
- Realizována byla nakonec bohužel pouze výstava s názvem *Výmluvnost kresby*, která roku 1961 v Domě umění města Brna pomocí ukázek zapůjčených ze sbírek Národní galerie v Praze, přibližovala návštěvníkům fenomén kresby a moderního umění.

- lektor výtvarných kroužků pro neprofesionální výtvarníky, které seznamoval s nejnovějšími tendencemi ve výtvarném umění, jako byly například land art, body art, performance apod.
- Zájmové činnosti dospělých se věnoval nejen prakticky, ale i teoreticky napsáním dvoudílného materiálu nazvaného **Škola výtvarného myšlení.**

- Po převratu v roce 1989 se Igor Zhoř po dlouhých jedenadvaceti letech strávených v ústraní vrátil na akademickou půdu pedagogické fakulty na místo vedoucího katedry výtvarné výchovy. Byl mu uznán docentský titul a záhy byl jmenován profesorem v oboru teorie vyučování ve výtvarné výchově. V prvním polistopadovém období zastával také funkci studijního proděkana pedagogické fakulty.
- Byl jedním ze zakladatelů Fakulty výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně (dále FaVU).

- Ukazovat cesty k umění je určitým metodologickým krédem brněnské katedry VV.
- Zejména animační aktivity v muzeích a galeriích (v rámci oboru galerijní pedagogika) a rozsáhlá výstavní činnost představují významnou formu zprostředkování umění pro nejširší veřejnost, tedy nejen pro studenty a školní mládež.
- V tomto směru tedy brněnská katedra v plném rozsahu navazuje na Zhořovy celoživotní aktivity a osobitým způsobem je neustále rozvíjí.

Zhoř zdůrazňuje, že „v přípravě učitelů leží klíče k pokladu“

- Stejně jako pro umění samotné i pro výtvarnou pedagogiku přicházejí také zásadní podněty společenské a inspirace i výzvy mezioborové.
- Zhořův symbolicky pojatý názor, že „výtvarný pedagog by měl sedět u nohou umělců a učit se z jejich příkladu“ dnes rovněž má novou paralelu právě v socializačních aktivitách.
- Pouze s výtvarným uměním jako veškerým zdrojem výtvarné pedagogiky nyní už rozhodně nevystačíme. Potřebujeme propojení odborností uměleckých i vědeckých, humanitních i přírodovědných.
- V této mezioborové pluralitě by měl být výtvarný pedagog dobře vzdělán nejen v oblasti dějin umění, ale i v „řeči obrazů“, měl by dobře rozumět jazyku výtvarného projevu, a to nejen u umění léta prověřeného, ale i nově vznikajícího.
- Vzdělávání učitele je vzděláváním osobnosti především v oblastech teorie umění, pedagogiky i praktických výtvarných technik.

Výtvarná výchova v projektech

- Podněty pro zajímavou a tvořivou práci (pro žáky samé, ale i pro pedagogy)
- Projekty – sestaveno do témat, tak, že s nimi lze pracovat i několik týdnů – pokaždé jinak.
- Projekty nevyžadují zvláštní nadání – jde o to, se naučit vyjadřovat jazykem tvarů, barev a linií.
- Vyjadřovat se pomocí stříhání, lepení, obtiskování atd.

- Naučit dítě všímat si vzhledu věcí, přírody i lidí, ale také jeho vlastních myšlenek.
- Chybí zde hotové příklady pro každou výtvarnou práci.
- Místo toho ukázky a díla známých umělců – jako podnět a inspirace, co se dá zkusit.
- Rozmanitost pomůcek i materiálů.

Výtvarná aktivita

- Má rozšířit zkušenosti a rozvíjet vzdělání.
- Nabízí ukázky uměleckých forem.
- Učí lépe se dívat – pozorovat.
- Vyjadřovat vlastní pocity a představy.
- Naplňuje radostí z vytvořeného.

Projekt č. 1: Ptačí let, ptačí zpěv

úkol č. 1

- Chceš-li namalovat obraz ptáka, máš dvě možnosti – vypůjčit si vycpaninu ptáka a tu přesně zobrazíš.
- A nebo – zamysli se nad tím – co je pro ptáka charakteristické a zkus to vystihnout.
- Základní tvar je písmeno V

- Namaluj hejno divokých kachen letících modrým nebem k jihu, nebo hejno havranů, spěchajících šedivou oblohou k severu.
- Kdo z nich letí v jakém útvaru? Nepravidelném houfu? Mysli na křídlo – díky kterému pták létá.
- Pokus se namalovat křídlo orala, nebo jiného ptáka – z čeho se skládá?

Úkol č. 2

- Jaké je barva ptačího peří?
- Lidé vždy obdivovali pestře zbarvené ptáky a některé chovali jako zdomácnělá zvířata na dvoře, v kurníku nebo holubníku, jiné měli v klecích nebo voliérách.
- Kteří pestrobarevní ptáci u nás zdomácněli?
- Který pták je nejbarevnější?
- Existují šperky připomínající ptačí peří?
- Znáte nějaké bájně/pohádkové ptáky?

Namaluj barevného ptáka „hořícího“ barvami. Může to být kohout, vznešený páv, papoušek ara, nebo vymyšlený či fantastický pták.

Úkol č. 3 – pera, pírka, peříčka

- Pomůcky – skutečná ptačí pera
- Zkus jak se pírka chovají, některá jsou lehoučká, některá těžká.
- Podrž si pírko na výkresu a druhou rukou roztírej přes jeho okraje barvu. Prstem od křídly, suchým pastelem nebo vodovou barvou. Vytvoříš tak siluetu – bílý stín v barevné skvrně. Přidávej další pírka po celé čtvrtce.

- Zkus některé pířko zvětřit a pečlivě je nakreslit se všemi podrobnostmi.
- Vytvoř velké plastické pero sestavené z různě silných provázků nebo nití. Jednotlivé části přilepuj k barevné podložce – třeba modré, jako je obloha.

Projekt č. 2. Záhadné kontinenty a ostrovy

- Většina z nás ráda cestuje. Nejdál však cestujeme ve své fantazii. Sníme o zemích a mořích, které nikdo neviděl, protože ve skutečnosti neexistují. Jsou to však místa mimořádně krásná, plná nádherných rostlin a zajímavých zvířat, místa oblévaná modrým mořem, nad kterým svítí zažloutlé slunce.

Úkol č. 1. fantastické mapy

- Někteří lidé sbírají staré mapy. Ne proto, že by podle nich chtěli cestovat, sbírají je pro jejich výtvarnou krásu, neboť spleť hranic, silnic a řek, nápisy i barvy, poledníky a rovnoběžky lahodí našemu oku. Mapy jsou výtvarně působivé. Na každé z nich je zajímavý tvar či barva.

- Vezmi si kousek staré hadry a žínku na nádobí. Namáčeš obojí různě do barev se kterými se můžeš setkat v mapách – zelená, modrá, hnědá, žlutá atd.
- Pokryj barvami celý papír a pak se o pust' do dotváření.
- Pastelkami přidávej nové řeky, další cesty, horstva, města záhadných jmen. Dokresli zeleň, pevninu, do moří lodě, kompas, nebo ryby a zvláštní obludy.
- Svou zemi pojmenuj.

Úkol č. 2 – Robinsonův ostrov

- Budeme malovat krajinu, dle své fantazii – kouzelný ostrov.
- Rozčleň si papír do několika pásů – každý pás doplň o zeleň, stromy, květiny, pole srub, les v pozadí, pobřežní skály, hladinu moře atd.
- Můžeš také každý plán kreslit na jiný papír a pak je vytrhat a přilepit k sobě.

Varianta úkolu č. 1.

- Prostorová maketa – nízká krabice (např. od bonboniéry)
- Krabici otevři a zasad' do ní víko, aby mezi víkem a krabicí byl pravý úhel. Na dno umístíme ostrov, na víko nebe.
- Ostrov lze vytvořit z kašírky, ruliček od toaletního papíru, obvazů namočených v sádře atd. – vymodeluj plastický terén ostrova, kopce, útesy, pláže.
- Ostrov, nebe i moře dotvoř barvami.
- Ostrov můžeš osídlit postavičkami z plastelíny.

Projekt č. 3 – Živly

- Přírodní síly jsou představovány živly. Všechno bytí je soustředěno do čtyř živlů: země, voda, vzduch a oheň

Země

- Má mnoho podob. Hlína, písek, kámen, hora – to vše jsou podoby země.
- Ve skleničkách od dětské výživy shromáždí různé podoby země – sypkou hrudkovitou, zajímavě zbarvené jíly atd.
- Skleničky můžeš vystavit jen tak, pod názvem proměny země.

Vysypávané mandaly

- Různé druhy půdy můžeš využít k vytvoření mandaly – ať už ji vysypeš na papír, nebo na zahradu.

Voda

- Mnoho podob – udělej si vzorník podob vody
- Rozděl si plochu čtvrtky na několik stejných polí a do každého zakresli podobu vody – dešťový oblak, kapku deště, louži, studánku, potok, řeku, moře atd.

Vzduch

- Jak se přesvědčíme, že kolem nás, je vzduch?
- Z jemného papíru vytvoř „třepetalku“
- Z tlustého větrník.
- Zkus i náročnější větrnou korouhev vystřiženou z kartónu – přilep ji na špejli
- Sleduj fólii, nebo listí na podzim, jak si s nimi vítr hraje.

Oheň

- Do zavařovací skleničky shromáždí stopy ohně: vypálené sirky, uhlíky od ohně, ohořelý papír.
- Co ještě může být zbytek ohně?
- Stopou ohně je i kouř – kouřem lze malovat.
- Nad svíčkou lze pohybovat papírem – zůstanou na něm stopy kouře.

Fumáž

Slunce a teplo je také podoba ohně

- Zkus obkreslit stín listu květiny na okně.
- Stín postupuje rychle, můžeš jej obkreslovat v různých časových úsecích na stejný papír (který bude vždy na stejném místě) vznikne sluneční kresba.

